

Saaja: Märjamaa Vallavalitsus
E-mail marjamaa@marjamaa.ee

Koopia: Märjamaa Vallavolikogu
(21 liikme e-mailid, ühtne e-mail volikogul puudub)

Arvamuse esitaja:
BONA Invest OÜ
Registrikood 14881180
E-mail tiia.raudmagi@gmail.com

04.05.2025

ARVAMUS JA ETTEPANEKUD TUULEPARKIDE ERIPLANEERINGU JA KSH PROGRAMMI OSAS

Märjamaa vallas on menetluses tuuleparkide kohaliku omavalitsuse eriplaneering, mille raames on avalikul väljapanekul lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programm.

Eriplaneering algatati kogu Märjamaa valla territooriumil. Eriplaneeringu eesmärk on välja selgitada sobivaimad asukohad tuuleparkide rajamiseks Märjamaa vallas ning määrata neis tuulepargi rajatistele sobivaim paigutus. Eelanalüüsi tulemusena selgitati kokku 12 võimalikku tuulealade asukohtade eelvalikuala (kogupindala on 5313 ha).

KSH koostamisel on võetud eelduseks, et tuulikute tipukõrgus on maksimaalselt kuni 290 m.

Bona Invest OÜ on Märjamaa valla tuuleparkide EP LS ja KSH programmiga tutvunud ja esitab oma arvamuse ja ettepanekud.

Bona Invest OÜ on põhitegevusala on **kinnisvara investeeringud ja üürileandmine**.

Bona Invest OÜ-le kuuluvad Märjamaa vallas mitu kinnistut. Bona Invest OÜ-le on kuulunud mitu korteriomandit ka Märjamaa alevis, hetkel on need müüdud. Vaatame jätkuvalt äriühingu huvides sobivat kinnisvara Märjamaa vallas, arvestades mõistlikku hinna ja kvaliteedi suhtega. Oleme tutvunud kinnisvara objektidega Valgus, Sipal, ka Vana-Vigala külas.

Seega on Bona Invest OÜ huvitatud isikuks Märjamaa valla planeeringus ning kinnisvara asjatundjana esitame oma nägemuse tuuleparkide planeeringust.

1. MÕJU KINNISVARA VÄÄRTUSELE JA VÕIMALIK RAHVASTIKU VÄHENEMINE

Leiame, et planeeritav tuuletööstus kahjustab igal juhul elukondliku kinnisvara väärtust.

Senised Bona Invest OÜ üürnikud on rõhutanud, et nad on valinud meie äriühingu pakutud kortereid Märjamaa vallas elamiseks just seetõttu, et need on vaikselt ja rahulikult piirkonnas ning nad soovivad eemale linnakärast.

Tuulegeneraatorid toodavad müra ja visuaalset reostust.

Seega väheneb üürnike huvi Märjamaal korterite üürimise vastu ning sellega kahjustatakse Bona Invest OÜ ärihuve.

Potentsiaalselt tähendab see kahju ka vallale, sest uued inimesed ei ole huvitatud enam Märjamaa valda kolimisest ning isegi olemasolevad **Märjamaa valla elanikud soovivad tuuletööstuse korral vallast lahkuda (eelkõige lastega pered oma laste tervise kaitseks). Olen sel teemal isiklikult vestelnud mitme lasterikka perega ja nad on seda mulle kinnitanud.**

Leiame, et see on oluline valik vallale, kas ta seab esikohale tuuletööstuse arendajate ärihuvid (millega valdavalt ei kaasne isegi uusi töökohti) või tänaste valla elanike huvid.

Olen kokku puutunud hüpoteesiga, et tuuletööstusega kaasnevad uued töökohad. Juhin tähelepanu, et selle kohta puuduvad igasugused tõendid ja tegu on hetkel vaid soovmõtlemisega. Tuuletööstuse parkide ehitajad vajavad spetsiaalset kompetentsi ja on tõenäoliselt väljaspoolt valda, samuti hooldajad. Seega tuuleparkidega seoses valda kohapeale tõenäoliselt töökohti ei tule.

Ka Tootsi-Sopi tuulepargi ehitamisel olid jutud, et valda rajatakse seoses soodsa elektriga uusi töökohti. Tuulepark on olnud avatud ligi 9 kuud, mulle teadaolevalt ei ole kaasnud ühtegi uut investeeringut Tootsi ega uusi töökohti.

Võttes aluseks Tootsi näite, on olemas tõendeid hoopis alevi hääbumisest. Inimesed soovivad Tootsist lahkuda ja kortereid müüa, kuid üldine huvi Tootsi korterite ostmise vastu on tugevas langustrendis.

Tegin analüüsi kinnisvaraportaali <https://www.kv.ee/> ja Maa-ja Ruumiameti Kinnisvara tehingute statistika andmebaasi <https://www.maaamet.ee/kinnisvara/htraru/> alusel.

Lisan Tootsi tehingute andmed enne tuulepargi avamist, kui valla elanikele oli jagatud uhkeid lubadusi paranevast elu-olust ja pärast tuulepargi reaalselt avamist august 2024.

Perioodil jaanuar 2023- juuli 2024 on toimunud **ühes kuus keskmiselt 3,1 tehingut** Tootsi korteritega, alates august 2024 on toimunud **tehinguid keskmiselt 1,7 korterit kuus**. Tehingute aktiivsuse vahe on **ligi kahekordne ja suures langustrendis**.

Samas portaalis kv.ee on täna Tootsis müügis 33 korterit. Samal ajal lähikonnas isegi suuremates asulates Toris ja Vändras on müügis oluliselt vähem kortereid, vastavalt Vändras 11 ja Toris 3 (Väljavõtte Lisades 1-3).

Selline nõudluse ja pakkumise vahekord näitab selgelt, et Tootsi soovitakse kortereid müüa, kuid ostjaid ei leidu. Selline olukord viib oluliselt alla kinnisvara väärtuse ning muudab Tootsi elanikud nõ. sunnismaiseks, sest korterit müümata ei ole võimalik ka mujal piirkonnas uut kodu osta.

Tootsi korterite oluline hinnalangus on juba toimunud.

Perioodil jaanuar 2023- juuli 2024 on keskmine korterite hind olnud 421,78 eurot ja mediaanhind 442,36 eurot, perioodil august 2024- aprill 2025 (tuulepargi toimimise periood) on keskmine korterite hind olnud 330.57 eurot ja mediaanhind 301,38 eurot (Väljavõtted Kinnisvara tehingute statistika andmebaasist Lisad 4-5).

Keskmine hind on tehingute aritmeetiline keskmine, milleks on tunnuse kõikide väärtuste summa ja objektide arvu jagatis.

Mediaan on arv, millest suuremaid ja väiksemaid väärtusi on variatsioonireas ühepalju.

Seega on langus olnud keskmise hinna osas 21,63% ja mediaanhinna osas lausa 31,87%.

Kas Märjamaa vallavalitsus ja volikogu soovib sellist kinnisvara väärtuse langustrendi ka Märjamaa valda?

Ka **Eesti Omanike Keskliit on taunival seisukohal tuuleparkide osas**. Eestisse planeeritavad tuulepargid mõjutavad negatiivselt maapiirkondade ehitismälestiste ja seal elavate inimeste olukorda, leiab Eesti Omanike Keskliit. Tuuleparkide arendused võtavad paljudelt arendamiseks ja kasutamiseks vajalikud tingimused ning riiklik kaitse muudetakse farsiks (Lisa 6- artikkel).

2. LÄHTEANDMETE PUUDULIKKUS ja ANDMETE/UURINGUTE NÕUE

Ettevõtjana jääb mulle arusaamatuks, kuidas vald kulutab täna eriplaneeringu menetlemiseks olulisi valla ressursse (sh töötajate tööaeg), kui arendajad ei ole esitanud vallale isegi menetluse alustamiseks vajalikke lähteandmeid, st isegi KSH programmist ei selgu, kui palju tuulikuid Märjamaa valda planeeritakse, millise kõrgusega, millise võimsusega, milline on vundament, kui palju ühe tuuliku jaoks on vaja metsa raadata jne.

Esimese avalduse on teinud vallale 28.04.2022 Evecon OÜ, kes on huvipakkuva ala määratlenud kirja Lisas 1. Paraku ei ole vastav lisa 1 valla dokumendiregistrist kättesaadav. Valla dokumendiregistrist ei ole kättesaadavad ka teiste arendajate pöördumised ja huvipakkuvad alad. **Palun vastavad dokumendid avalikustada.**

Samuti ei ole valla dokumendiregistrist kättesaadav hankeleping, mis on sõlmitud eriplaneeringu uuringute tegemiseks. Kättesaadav on üksnes hankelepingu muudatus Märjamaa Vallavalitsuse 31.10-2024 korralduse alusel, mis piirab uuringute mahtu. Vaidlen sellisele lähenemisele kategooriliselt vastu.

Nõuan kõigi võimalike uuringute tegemist maksimaalses mahus, et kaitsta valla praeguste elanike ja ettevõtjate huve.

Arendust ei tohi läbi viia projekteerimistingimuste alusel, vaid tuleb läbida kogu menetlus avaliku menetlusena.

3. NÕUDED ANDMETE KOGUMISEKS JA ANALÜÜSIKS

- 1) Vald peaks ka üle kontrollima, kas planeeritav elekter on mõeldud Eesti vajaduste tarbeks või soovivad arendajad tulu teenida elektri ekspordiga. Esikohale peaks seadma ikkagi Eesti elanike huvid, et säiliks metsad ja rohevõrgustikud, pärandkultuur, müravaba keskkond looduses jne

Keskkonnaportaali-voimsus-eestis <https://keskkonnaportaali.ee/tuuleenergeetika-voimsus-eestis>

694 MW Olemasolev võimsus

1859 MW Detailplaneeringutesse ja ehitusetappi jõudnud planeeringud

3880 MW Arendajate poolt planeeritav koguvõimsus tuuleenergiast

Samal ajal:

1599 MW Kõikide aegade tiputarbimine (4. jaanuar 2024)

950 MW Keskmise tarbimine Eestis

Keskkonnaportaali kohaselt on tuuleenergia võimsus 100 000 elaniku kohta on Eestis veebruar 2025 seisuga 51 MW, EU27 keskmine on 47MW.

Mille tõttu Märjamaa vald eriplaneeringut menetleb, kui vajalikud võimsused on juba üle planeeritud?

- 2) Miks on vaja Märjamaale tuuleparke, kui tuuleolud on alla keskmise ja tuuleparkide rajamiseks on vaja maha võtta METSA? See ei vasta ei Märjamaa üldplaneeringule ega arengukavale, Rapla maakondlikule planeeringule ega üleriigilisele planeeringule, samuti EL taastuvenergeetika nõuetele. Seal on selgelt ette nähtud, et metsa ei tohiks taastuvenergeetika tõttu kahjustada, tuuleparke võiks rajada kasutusest väljas olevatele aladele nagu kaevandused jm .

Valla **arengukava** kohaselt on prioriteediks valdkonnaüleselt, et Märjamaa on turvaline, atraktiivne ning **loodussõbraliku elukeskkonnaga** vald ning vallas on avatud, kogukondi kaasav ja piirkondade eripärasid arvestav juhtimine.

Arengukava p 3.5.2. keskkonnakaitse prioriteediks on, et Märjamaa vallas on puhas looduskeskkond, elanikud on keskkonnateadlikud, loodusvarade kasutamine toimub säästlikult ning koostatud on parkide korrastuskavad.

Arengukava punkt 3.6.2 kohaselt on Märjamaa vallal asukohast lähtuvalt potentsiaali turismi sihtkoha arendamiseks. **Looduslähedane keskkond ja palju loodusväärtusi, rikkalik kultuuripärand, traditsioonilised sündmused on need võimalused, mille kaudu piirkonda turundada ja väärtustada.** Eesmärk on, et Märjamaa vald on populaarne turismi sihtkoht, turismipotentsiaal on hästi ära kasutatud ning turismiarendajad teevad omavahel koostööd. Välja on arendatud mitmekesised turismiteenused ja -tooted erineva huvi, soovide ning võimalustega inimestele.

Kas vald on vastavaid dokumente ja õigusakte eriplaneeringu menetlemisel arvestanud?

Kuidas on võimalik korraga ellu viia loodussõbraliku elukeskkonna rajamist ja tuuletööstust, mis tekitab müra ja visuaalsed reostust?

- 3) **Läbi viia tuuleolude uuringud konkreetselt Märjamaa vallas. Milline saaks olema tuuleparkide efektiivsus, kui tuuleolud Märjamaal on alla keskmise?**

<https://www.imateenistus.ee/kliima/kliimanormid/tuul/>

Lähim vaatluspunkt Märjamaa vallale on Kuusiku Raplamaal. Tuule keskmine kiirus Kuusikul on olnud 10 aasta keskmisena (m/s) 2,6; samal ajal kui Eesti keskmine on 3,5 ja suurema tuulekiirusega on välja toodud Sõrve 6,1 .

Majanduslikult mõistlik on ikkagi rajada tuuletööstus rannikualadele, kus on rohkem tuult.

- 4) Ühtlasi tuleks välja nõuda toimivatelt tuuleparkidelt aruanded, kui suur on olnud tegelik tootmisvõimsus võrreldes nominaaliga. Fakte tuleb kontrollida. Ei ole mõistlik teha suuri investeeringuid, kui tegelik kasutegur on madal. Erinevates allikates on läbi käinud kasuteguri arvud 14%- 33%. Igal juhul alla 50%, mis teeb investeeringu tasuvuse ettevõtja vaatest äärmiselt küsitavaks.

Kas rõhutakse toetustele? Sellisel juhul tekib olukord, et maksumaksjad peavad kinni maksma arendused, millega nad nõus ei ole?

Tegime eile (03.05.2025) ka empiirilisi vaatlusi. Käisin Tootsis ja Saardes isiklikult olukorraga tutvumas. Eile oli päris tugev tuul, 5-10 m/s, puhanguti 15 m/s. Seega oivaline päev tuuleenergia tootmiseks. Millegipärast töötas Tootsi- Sopi tuulepargis alevist nähtavast 14 tuulikust ainult 1, teised tiirlesid väga aeglaselt (loomulik tiirlemine, ei tootnud elektrit). Müra seega ei olnud ka võimalik tuvastada, sest enamik pargist ei töötanud. Kõiki tuulikuid ei olnud võimalik kontrollida, sest tee tuuliku alale on alevi suletud lukustatud väravaga.

Saarde tuulepargis oli müra kuuldav, vaadeldud alal oli 4 tuulikut, mis kõik töötasid. **Tekib küsimus, et kui juba rajatud tuuleparkides tuule olemasolul tuulegeneraatorid seisvad, miks on vaja tuuletööstust üldse juurde rajada?**

Lisan ka täiendavalt eraldi väljavõtte **Tootsi elaniku tuulepargi vaatluspäevikust (Lisa 7)**, mis kinnitab, et olemasolevates tuuleparkides ei rakendata juba praegu tuulegeneraatoreid tööle täisvõimsusel isegi tuuliste olude korral (rääkimata siis kasutusvõimaluse täielikust puudusest tuulevaiksest perioodil).

- 5) **Kuna eriplaneeringu algatamine on toimunud puudulike lähteandmete alusel, siis leian, et vallal tuleks senine eriplaneeringu menetlus lõpetada (või vähemalt**

peatada), kuni on selgeks saanud elementaarsed lähteandmed tuuleparkide osas arendajate poolt.

Palun nõuda arendajatelt kõik vajalikud lähteandmed, sh kui palju tuulikuid Märjamaa valda planeeritakse, millise kõrgusega, millise võimsusega, milline on vundament, kui palju ühe tuuliku jaoks on vaja metsa raadata jne.

Juhul, kui vald jätkab eriplaneeringu menetlust, tuleks lähtuda alljärgnevast:

- 6) Kuna on selgeks saanud, et tuuletööstuse rajamise osas on tugev avalik (rahva) huvi, tuleb minna vallal oma nõuetes detailsemaks. Vald peaks nõudma arendajatelt ka **äriplaane, et kontrollida, millise hinnaproгноosis on plaanis elektrit tuuletööstuste poolt müüa**. See on oluline, sest eriplaneeringu algatamine on tuginenud muuhulgas arendajate poolt lubatud soodsale elektri hinnale. Seega tuleks kindlaks teha, milline siis konkreetset on „soodne“ hind.

Kliimaministeeriumi poolt lubatakse taastuvenergeetika arendamise korral „taskukohast hinda“, kuid paraku ei ütle selline mõiste midagi konkreetse hinna kohta. Võimalik, et elektri hind hoopis kallineb, kui paralleelselt arendada suures mahus juhitamatute võimsuste (tuul, päike) elektritootmist ja juhitava võimsusega elektritootmist Eestis (st teha on vaja investeeringuid topelt). Kui investeeringute maht suureneb riigi ebakompetentse energiasstrateegia tõttu, võib valitsus ju rahvale öelda, et keskmine töötasu on kasvanud, seega ka kõrgem elektri hind on nüüd taskukohane. Selliste manipulatsioonide vältimiseks peab vald nõudma arendajatelt konkreetseid vastuseid, mitte piirduma turunduskõnede uskumisega. Meenutan siinkohal, et meedias ilmunud info alusel riik suunas ametnikke tegema elektri hinna prognoosarvutusi mitte tegeliku tarbimisi, vaid arvutusliku tarbimise alusel, et saada elektri hind madalamaks.

- 7) Vald peab arendajate äriplaanides hindama ka ehituskulude juures, kas on arvesse võetud kaasneva infrastruktuuri loomise kulusid (teed, liinid jne) ning ehitusega kaasnevate võimalike kahjuhüvitiste kulusid (teede rikkumine raskeveokitega jne), vallale lubatud soodustusi jms. Juhul, kui need summad ei kajastu äriplaanis ja ilmnevad hiljem, siis on suur tõenäosus arendaja pankrotistumiseks ning sellisel juhul on risk, et ehitamine jääb pooleli või jäävad juba rajatud tuulikud seisma ning vald peab ise kandma tuulikute demonteerimise ja utiliseerimise kulud.

Juhin tähelepanu tuulepargi pankrotistumise reaalsele ohule suure välismaa arendaja näitel:

<https://majandus.postimees.ee/7910690/rootsi-suurim-tuulepark-laheb-saneerimisele-energiakriisis-teeniti-ule-100-miljoni-euro-kahjumit>

- 8) Vald peaks arendajatelt nõudma ka tuulikute **demonteerimise ja utiliseerimise kulude läbipaistvat esitlemist**, eelkõige hinnapakumiste analüüsi ja võimalike tööde teostajate usaldusväärsuse hindamise teel. Selleks, et arendajal oleks utiliseerimiseks reserve, tuleb vallal arendajale ehitamise tingimustes ette näha

ka **vastava summa deposiiti maksmine**. Vähemalt 50% summast peaks tagama kohene makse või garantiikiri krediidasutuselt ning ülejäänud maksed deposiiti võivad olla iga-aastased (kuid sõltumatud kasumist, sest kui tuulepark on kahjumlik, tuleb utiliseerimine ikkagi teostada).

Samuti peaks utiliseerimise hinnapakumistest selguma, kas ja kuidas toimub vundamentide eemaldamine. Mida kõrgem tuulik, seda suurem on vundament ja tohutu kogus betooni valatakse maale. Ehitise lammutamisega tuleks taasta endine olukord, st taasta haljastus. Kui vundament alles jääb, ei ole see võimalik.

Tootsi tuulepargis on vundamendid hiiglaslikud, lisan foto ajakirjandusest ja sinna on läinud üle 3700 koormatäie betooni (mul puuduvad andmed tonnides). Palun pöörake tähelepanu mastaapidele arvestades vundamendil tegutsevate inimeste suurust. Täpsed vundamendi mõõtmed mul puuduvad, kuid need tuleks välja uurida arendajatelt.

Tegu on tohutu sekkumisega looduskeskkonda, mida ei tohiks teha kergekäeliselt ja lihtsalt loosungite ja hoogsa taastuvenergeetika turundusandmete alusel. Meenutan, et loosungeid ja plaanimajandust oli palju just nõukogude ajal ja kuhu see tegelikkuses viis?

<https://www.ehitusuudised.ee/uudised/2024/01/31/sopi-tootsis-on-ehitustood-joudnud-tuulikute-paigaldamiseni>

- Foto: Enefit Green
- Sopi-Tootsi tuulepargi vundamentide ehitus

<https://www.err.ee/1609240620/sopi-tootsi-tuulepargis-on-tuulikute-paigaldamiseks-vajalikud-eeltood-tehtud>

Väljavõte artiklist :

*„Tuulikute vundamentide rajamiseks on kulunud ligi **3700 autokoormatäit betooni**.*

Tihe raskveokite liiklus on aga põhjustanud kohalikele ka muret ja rahulolematust.

"Inimeste rahulik elu siin, Tootsis või mujal piirkonnas, kust need kallurid läbi on sõitnud, on häiritud. Inimesed ei julge liikuda tee ääres, kuna veoste arv on äärmiselt suur olnud. Teed lagunevad, teed on sopased, tolmukihi all. Need on need probleemid, mis on esile kerkinud," selgitas Põhja-Pärnumaa vallavanem Madis Koit."

Vaatamata tuulepargi käivitamisele august 2024 puudub mulle teadaoleval siiani kasutusluba. Vald peaks uurima, milliste puuduste tõttu kasutusloa andmine on viibinud ja enda tehnilistes tingimustes vastavad nõuded kohe lisama, vältimaks riski, et pärast kasutusluba ei saagi või see nõuab olulisi täiendavaid kulutusi ümberehituste tõttu.

<https://arileht.delfi.ee/artikkel/120364991/suurim-tuulepark-tootab-kasutusloata-enefit-green-elektrimuugist-raha-teenib-kuid-kohalikud-saavad-vaid-kumnendiku-talumistasust>

9) Nõuan kõigi võimalike keskkonnauuringute tegemist maksimaalses mahus, et kaitsta valla praeguste elanike ja ettevõtjate huve.

Seoses elukondliku kinnisvara üürimisega on murekoht näiteks **puhta põhjavee kättesaadavus**.

Märjamaa vallas on palju **arteesiakaev** ja eelvaliku alad kattuvad **nõrga põhjavee kaitstusega aladega**. Seega tuleb põhjavee teemale pöörata äärmiselt suurt tähelepanu.

Teiseks on suureks riskiks uuringud, mis näitavad tuulikulabadest mikroplasti, sh BPA (*Bisphenol A*) eraldumist. Saarde ja Tootsi tuulepargis tuleb läbi viia **pinnaseuuringud**, kas pinnasesse on tekkinud mikroplasti ja muid keemilisi aineid ning teadlased peavad hindama sellega seonduvat ohtu põhjaveele.

10) Kuna tuulikute eelvaliku alad jäävad metsapiirkondadesse, on kõrgendatud tuleoht metsadele. Meedias on kajastatud nii välismaal kui ka Eestis tuuleparkides aset leidnud tulekahjusid.

<https://www.ohtuleht.ee/672585/video-virumaal-poles-maha-kolm-miljonit-eurot-maksnud-tuulegeneraator>

<https://www.firetrace.com/wind-turbine-fire>

<https://www.bbc.com/news/articles/c0rq4yqe4z4o>

Arendajatele tuleb planeeringus ette näha, et iga tuulepargi asukohta tuleb rajada piisava kogusega veereservuaarid. Need peaks olema kinnised mahutid, sest esiteks kui tuulepargi alla peaks toimuma reostus (õlileke vms) ja see satub lahtisesse veekogusse, on koheselt ohus kogu ümbruskonna põhjavesi ning teiseks ei tohiks vesi jäätuda, et tagada vee kättesaadavus ka talvel.

Isegi kui tuuliku mahapõlemine on arendajale aktsepteeritav äririsk, on vesi vajalik ümberkaudse piirkonna (metsa) kustutamiseks.

Lisaks on meedias tähelepanu juhitud selle, et tuulegeneraatori enda kustutamine on väga keeruline trafoõli tõttu.

<https://www.ohtuleht.ee/786441/mis-saab-kui-tuulegeneraator-suttib-polema>

Seega põlev tuulegeneraator on õlilekke tõttu samuti väga suur keskkonnarisk põhjaveele (vt eelmine punkt). On vaja selgust, kuidas sellist keskkonnariski maandada nõrga kaitstusega põhjavee alal. Ainuüksi mingist juhendist ei ole siin abi nagu KSH programmis on pealiskaudselt viidatud.

Päästeamet on seisukohal, vajalikud on ka statsionaarsed kustutussüsteemid tuulegeneraatorites.

11) Ühtlasi leian, et tuleb rakendada **EL poolt vastu võetud ettevaatusprintsipi**
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM:l32042>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52000DC0001>

Kuna tegu on uudse tehnoloogilise lahendusega, eriti kui kavatsetakse rajada lausa kuni 290 m tuulegeneraatoreid, siis on vajalikud enne rajamist põhjalikud uuringud ka tehnilise lahenduse ohutuse osas.

Ettevaatuspõhimõte on ametlikult sätestatud ELi aluslepingutes keskkonnakaitse osana (sh ohtlike kemikaalide, pestitsiidide ja saasteainete reguleerimisel).

Ka mujal maailmas (Saksamaal, Soomes jne) inimesed kurdavad sarnaste terviseprobleemide üle nagu nüüd rahvas Saardes ja Tootsis. Ravimite korral tuleb tootjal tõendada toodete ohutust. **Ka siin peaks hoopis arendajad tõendama tuuletööstuse tehnoloogia ohutust, mitte vastupidi.** Inimeste kaebustesse ei tohi suhtuda kergekäeliselt ja üleolevalt.

12) Tuulegeneraatorite kõrguse osas tuleb igal juhul arvesse võtta kohalike elanike arvamust. Vana-Vigala piirkonnas on mulle teadaolevalt elanike aramus, et tuulikute kõrgus ei ületaks 40 m. Säilitamaks Märjamaa looduslikku keskkonda ja vaateid (st et tuulikud ei kõrguks metsa kohal ja muudaks seniseid vaateid), olen ka ise seisukohal, et maksimaalne kõrgus võiks tuulegeneraatoritel olla **40 m ja maksimaalne võimsus 1MW.**

Dokument on avalik ja palun avalikustada dokumendiregistris.

Jään ootama tagasisidet oma ettepanekutele!

Lugupidamisega

Tiia Raudmägi
Bona Invest OÜ
Juhatuse liige